

3. Newsletter, září 2005

PAWS – pedagogické aktivity v lese, koncept semináře pro lesníky

Předkládáme zatím první konkrétní pracovní výsledky. Partneři projektu vytvořili rámec kurzu, který zahrnuje obsah a rozsah jednotlivých produktů. Rámec kurzu je k dispozici zatím jako PDF-soubor v anglické verzi a je možné se s ním seznámit na naší webové stránce

www.paws.daa-bbo.de v rubrice „News“. Další jazykové

verze budou následovat. Po vytvoření rámce kurzu bude pracovat projektový tým v jednotlivých pracovních skupinách na dalších konkrétních produktech.

Navíc vytvářejí jednotliví partneři v projektu k této projektové práci také četné vztahy s dalšími sítěmi nebo projekty na zemské nebo spolkové úrovni, které se zabývají v širokém slova smyslu rovněž lesní pedagogikou a které bychom chtěli dále krátce představit.

- Naléhavou prosbou **Evropské sítě lesní pedagogiky** je šířit evropské lesnické znalosti do nově se rozvíjející oblasti, do oblastí lesní pedagogiky. Cíle jsou : předávání znalostí, zajištění kvality a zajištění rámcových podmínek (www.waldpaedagogik-europe.com)
- Výzkumný spolek „**Mensch und Wald**“ (Člověk a les) provádí v rámci výzkumného programu „Trvale udržitelné lesní hospodářství“ spolkového ministerstva vzdělávání a výzkumu šetření „Sociální marketing a vzdělávání pro trvale udržitelný rozvoj lesního hospodářství“. Mají v něm být rozpracovány základy pro strategii komunikace a vzdělávání, které umožní široké veřejnosti lépe pochopit ekologickou, sociální, kulturní a ekonomickou funkci lesa, zvýší akceptování pro trvale udržitelné lesní hospodářství a může zvýšit poptávku po obnovitelné surovině, stavebním materiálu a výrobním materiálu jako je dřevní hmota.
- **Rakouská platforma** zprostředkování přírody má za svůj cíl oslovit všechny pracovníky, kteří zprostředkovávají kontakt s přírodou (průvodci v ekoturistice, v zemědělské turistice, průvodci v jeskyních, ekologičtí pedagogové, lesní pedagogové, průvodci v národních parcích) a pokusit se o sjednocení jejich zájmů.
- **Svaz lesních pedagogů Rakouska** založený v roce 2001 má za cíl koordinovat a dále rozvíjet aktivity lesní pedagogiky v Rakousku.
- **Sdružení lesních pedagogů ČR** je nevládní organizace, která se zabývá ve spolupráci se Střední lesnickou školou v Hranicích a Ústavem pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem výchovou, vzděláváním a pomocí lesním pedagogům. Stejně jako aktivně pracuje s veřejností v oblasti lesnické osvěty. (<http://www.slshranice.cz>)
- **Slovenská nevládní organizace ALEA** – agentura lesnických a ekologických aktivit má za cíl rozvíjet lesní pedagogiku a práci s veřejností, zveřejňovat metodické pokyny a rozpracovávat didaktické zásady, pomáhat lesníkům při praktických vycházkách do lesa.

- **BDF – pracovní spolek „Lesnické vzdělávání/lesní pedagogika“** byl založen v roce 2003 a potvrzuje fakt, že široká veřejnost má stále větší zájem o poznatky o lese a o odborně vedenou procházku lesem, a že nemohou tuto potřebu přehlížet.

(<http://www.waldpaedagogik.org>)

Jednotlivé cíle pracovního spolku jsou:

- podporovat lesní pedagogiku v Německu a v Evropě
 - zasazovat se o etablování lesní pedagogiky jako lesnického služebního úkolu
 - vypracovat definice a standardy lesní pedagogiky
 - vypracovat programy lesní pedagogiky
 - podporovat vyškolení a další vzdělávání v oblasti lesní pedagogiky a přispívat k šíření lesní pedagogiky
- **WWF ve Finsku** se zabývá projektem pod názvem „Pozorování přírody“. Školní třídy se mohou zúčastnit tohoto projektu a děti píšou vyprávění o lese v jejich blízkém okolí.
 - **Přírodovědný spolek „Luonto Liitto“** se zabývá projektem „Poselství lesa“. V rámci tohoto projektu chodí mladí lidé do škol a vedou výuku na téma „Les“. (<http://www.luontoliitto.fi/metsa/index.html>)
 - **Projekt „Mesissä mahdollisuus“** spolupracuje se školami v souvislosti s vhodným výukovým materiálem, s výukou, organizuje „dny v lese“ a vytváří síť. (<http://www.4h-liitto.fi/p/-46/1571>)
 - **"The Forest learning trial"** Finští lesníci jsou zapojeni do sítě. Zabývají se podporou lesnického vzdělávání dětí školního a předškolního věku. Příklady podpory: materiály, přednášky, lesnické kvízy, exkurze, kurzy pro učitele.

Tento přehled není jistě úplný, ale zdůrazňuje dvě věci:

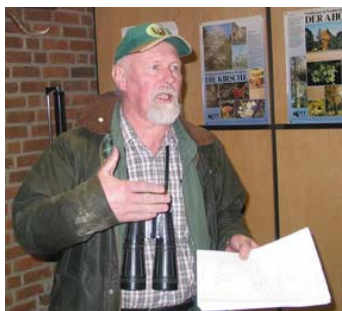
1. velký význam lesní pedagogiky, který je jí připisován v evropském prostoru. Ten je patrný i z úryvků různých rozhovorů, které jsme vedli v jednotlivých zemích.
2. Rozvoj konceptu pedagogických seminářů pro lesníky na evropské úrovni je zabezpečován jen projektem PAWS.

Conrad Scholz, vedoucí odborného ústavu pro lesní hospodářství v Müllrose odpověděl na otázku, co pro něj znamená lesní pedagogika: *Lesní pedagogika je vzdělávací a výchovná práce zabývající se lesem a má za cíl přednostně zprostředkovat pozitivní vztah člověk-příroda a přispívat tak k uvědomování si významu lesa. Dále má lesní pedagogika také lidský, psychologický aspekt, protože při lesní pedagogice se také vyrovnávají některé nedostatky ve společnosti. Máme na mysli nedostatky v mezilidských vztazích a ve vztazích mezi lidmi, lesem a přírodou. Účastníci lesní pedagogiky se aktivně vyrovnávají s přírodou a tak přispívá lesní pedagogika také ke zlepšení dobrého vnitřního rozpoložení účastníků aktivit lesní pedagogiky.*

Vrchní lesní rada Martin Wagemann, vedoucí lesního informačního centra v Hammerhofu, **Lesní úřad Bad Driburg, zemský závod Les a dřevo NRW**: „*My všichni to považujeme za správné: význam lesa pro společnost není v povědomí mládeže a dětí dobře představen. Mládež a děti jsou však zodpovědní za zítřek!!*

Tvorba životního prostředí je tedy nezbytná. Jako vzdělaní lesníci vytváříme dobré předpoklady pro lepší informovanost o lese, dřevu a o přírodě. Se svými již 300 let nashromážděnými zkušenostmi můžeme plným právem demonstrovat, co máme na mysli pod pojmem trvale udržitelné hospodaření. Požadavek dalšího vzdělávání v oblasti environmentální výchovy nám všem pomůže, abychom naše znalosti mohli lépe předávat.

Lesní pedagog Hans Schild, pedagogický poradce a vedoucí seminářů výukového střediska NATUR, mluví iniciativ myslivců v Německém mysliveckém svazu odpověděl na otázku, jaký význam bude mít lesní pedagogika z politicko vzdělávacího pohledu do budoucna takto: *Může ukázat, jak se realizuje princip trvale udržitelného hospodaření už 200 let v ekonomických podmínkách. Další aspekt do budoucna spočívá v možnosti ukázat, co a jak se můžeme od přírody učit. Může tedy zprostředkovat mládeži pozitivní perspektivy budoucnosti.*

Na otázku, jak lze nadchnout i „problematické skupiny“, odpověděl pan Schild: *Nejsou žádné „problematické skupiny“, je jen nesprávné oslovení. Mladým lidem je možné přiblížit význam lesa a přírody např. výzvou k prokázání odvahy, zadáním dobrodružných nebo týmových úkolů. Současně jim lze pomoci také v jejich osobním rozvoji (sociální učení). Rovněž z dospělých návštěvníků lze pomocí správného oslovení učinit nadšené a vnímavé účastníky.*

Ing. Leopold Ivan, nadlesní z Rakouska odpověděl na otázku, v čem vidí nezbytnost lesní pedagogiky takto: *Je nutné opět seznamovat s přírodou hlavně děti. Lesní pedagogiku vnímám jako přínos lesního hospodářství pro vzdělání a její snahu o zlepšení vztahu les-člověk.*

Podle jeho názoru je nutné jisté vybavení, aby člověk mohl dělat dobrou lesní pedagogiku. *Nejprve jsem si myslel, že my lesníci nepotřebujeme žádné odborné pedagogické vzdělání, poněvadž máme odbornou kompetenci a lesnickou praxi. Ale pak jsem při zpětném pohledu na své dřívější aktivity v lese viděl, že člověk velmi nutně potřebuje jisté vybavení (jako jsou základní pedagogické poznatky, speciální hry a další), že velmi pomáhají školení (výměna názorů, zkušeností, diskuse s kolegy a pedagogy, popř. s praktickými školiteli). Mé aktivity v lese mají nyní zcela jinou úroveň a pro mne jsou vycházky do lesa s malými nebo velkými návštěvníky jakékoli věkové skupiny velkým potěšením. Díky cenným radám je pro mne lehké zprostředkovávat poznatky o lese hravým způsobem pro účastníky každého věku.*

Podobný názor sdílí také **Eva Hudcová, průkopnice lesní pedagogiky ze Slovenska.**

Z pedagogického hlediska byl pro mne největší problém přizpůsobit můj způsob komunikace jednotlivým cílovým skupinám, vyhnout se specifické terminologii a dokázat vysvětlit problém co nejjednodušším způsobem. “

„Pro většinu lesníků je lesní pedagogika jen koníčkem nebo jedním z mnoha služebních úkolů. Musí shromažďovat své zkušenosti, chybí jim stále vhodná literatura a materiály.

Význam lesní pedagogiky vidí nejen lesníci, ale také učitelé, jako např. **slovenská učitelka paní Bellová**: Každý člověk, který pracuje s dětmi, potřebuje nové poznatky a výměnu zkušeností. A pro lesníky to byla nová zkušenost pracovat s dětmi. Myslím si, že znalosti z pedagogiky a psychologie představují důležitou součást jejich školení. Kromě toho má dnes spousta dětí duševní poruchy a problémy, na které je nutno při práci s nimi brát zřetel. Vysoce si vážím úsilí lesníků a jejich smysluplné práce.

O prvních pozitivních zkušenostech informuje český student **Vlastimil Švajda**.

Program do lesní pedagogiky pro děti jsem si pečlivě připravoval. Promýšlel jsem ho déle než jeden měsíc a opatřil jsem si řadu pomůcek. Namaloval jsem si několik obrázků. Připravil jsem si několik kartiček s otázkami. Našel jsem si spolu se spolužáky vhodná místa v lese. Měl jsem současně strach a současně jsem byl plný radostného očekávání.

Děti byly zvědavé a to bylo velmi milé. Některé z nich byly velmi živé, některé neohrabané nebo znuděné. Postřehnul jsem, že bylo pro děti velmi těžké dokázat se delší dobu soustředit. Ale, když jsme začali hrát hry, byly všechny

děti velmi šťastné.

Nakonec jsem byl s výsledkem mých aktivit velmi spokojený. Byl jsem moc rád, že jsem dokázal připravit program pro děti a že se jim líbil.

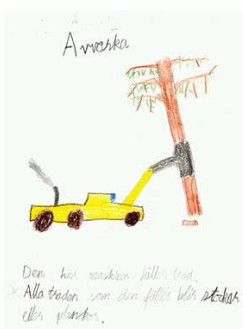
Nyní několik postřehů desetiletých dětí z Finska, které se zúčastnily lesního programu.

„Vosy byly hloupé, ale komáři, které jsem objevil, byli zajímaví. Zdravím smrkového průvodce.“

„Libilo se mi pozorovat malé broučky. Program byl moc pěkný. Bylo by lepší, kdyby byl mezi skupinami větší odstup.“

„Já jsem se při výletu naučil mnoho nového. Stroj na kácení se mi při práci velmi líbil. Bylo zajímavé sbírat hmyz do sklenice.“

„Strávili jsme v lese moc pěkný den a mnohé jsme se naučili. Nejvíce se mi líbilo sázení stromků. Byly tam také velmi sladké borůvky. Bylo úžasné, jak stroj pokácel strom.“

Finská učitelka Sari Okkonen z Espoo k tomu dodala:

Výlet byl úspěšný, protože jsme se pečlivě připravili. Bylo by pěkné, kdyby žáci měli více možností si takto osvojovat vědomosti. Dařilo se žákům se slabší pamětí, poněvadž nebyli pod tlakem. Děkujeme za pěkný výlet, který stál za to.

to i

Materiály sestavované v rámci projektu PAWS budou testovány od jara 2006. Dobrovolníci pro testování se mohou přihlásit u: Lady Prylové z Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem, Prylova.Lada@uhul.cz.